

АРХІТЕКТУРНІ СЕКРЕТИ

**Час невмолимо
йде вперед. Ось
уже добігає перший
рік будівництва
храму Св. Вмч.
Георгія Победоносця
на Замковій
горі, яке ведеться
з ініціативи
й на кошти
Білоцерківського
благодійного
фонду Костянтина
Єфименка.**

Справді, перенесено пам'ятник Ярославу Мудрому, зведені цокольний поверх храму, з кожним днем стають вищими стіни кульової споруди. І хоча відкриття церкви ще тільки в планах, проте якою вона буде, чим полонитиме білоцерківців, цікаво вже сьогодні. Отож ми звернулися до авторів проекту храму з проханням розповісти про особливості його спорудження. Мій сьогоднішній співрозмовник – Валерій Міщенко, працівник творчої архітектурної майстерні «АММІ».

Представники творчої майстерні «АММІ» - архітектори храму

- Скажіть, Валерію, це правда, що в першому проекті храму зовсім не було заплановано підвалльного приміщення, ця ідея виникла децю пізніше? Як саме?

- Справді, так. Коли археологи зробили розкоп на Замковій горі й виявили, що культурний шар сягнув глибини близько 4 м, то постало запитання: навіщо ж знову засипати котлован, доцільніше було б використати його і зробити так званий нижній храм (підвалльне приміщення, або цокольний поверх). Так з'явилася нижня частина храму (підкліт), зроблена на зразок давньоруських княжих усипальниць. Вона за конструктивно-планувальними особливостями, характером арок, склепінь, ніш під захоронення (аркасолій) абсолютно аналогічна до розкопаної у свій час Чернігівської усипальниці, датованої XI століттям. У нижньому храмі Св. Вмч. Георгія Победоносця планується створення музею Замкової гори, де зберігатимуться знахідки, виявлені впродовж розкопок, а також діяльність недільна школа для дітей та підлітків, а можливо, й історичний клуб із вивчення історії та культури Київської Русі.

- Чому у зведенні підвалального приміщення, зокрема для внутрішньої кладки, використана тонка цегла – плінфа?

- У першу чергу для того, аби створити максимальне відчуття давнини. Крім того, ще будуть використані великі дерев'яні балки, що з'єднують арки між собою. У давнину саме в такий спосіб зодчі поєднували архітектурні конструкції, у нашому випадку це носить декоративну функцію, адже будівництво ведеться з використанням сучасних технологій.

пам'ятках те спільне, що притаманне їм усім, і створили збірний образ цього архітектурного стилю. І майже всі характерні для цього періоду архітектурно-будівельні прийоми використали в новому храмі, у тому числі й товсті стіни, адже здебільшого у цей час всі кам'яні споруди виконували і фортифікаційну функцію, бо могли рятувати й захищати від ворога. Стіни храмів дійсно виходили товстими також у зв'язку з особливостями технології будівництва тих часів.

- Яким зовні все-таки буде храм?

- Храм буде поштукатурено, хоча кладку більшості культових споруд XII століття нічим не покривали. Але згадаймо церкву Архангела Михаїла у Смоленську: її будували, використовуючи декоративно-лицьовий вид кладки, але по завершенні будівництва в XII столітті її поштукатурили. З чим це пов'язано? Однозначно відповісти важко. У нашему випадку храм із плінфи не створить образ довгоочікуваної білої церкви, що має бути символом міста над Россю. Тому вирішено зробити цей храм виключно білим, проте зовні залишатимуться фрагменти кладки плінфою – як виготовленої в сучасних умовах, так і знайденої під час розкопок.

У XIII ст., як відомо, виникла мода на архітектурний стиль XI ст. – часи Ярослава Мудрого і Володимира Великого. Тоді якраз використовувалася візантійська кладка, а саме: ряди цегли перемежувалися рядами каменів. Ми також хочемо використати цей оригінальний прийом, тобто залишити без штукатурки такі відкриті ділянки, де поєднаємо плінфу, камінь, та зробимо товстий шов. Це прикрасить зовнішній вигляд храму і водночас дозволить доторкнутися до цих ділянок безпосередньо, що вкотре створить відчуття: храм будувався не в ХХІ, а саме XII – XIII ст.

- Неозброєним оком видно, що стіни храму досить товсті, 1,5 м завширишки. З чим це пов'язано?

- Ми реконструюємо храм, аналогічний тим, що були за часів Київської Русі, попередньо дослідивши майже три десятки давньоруських храмів другої половини XII – початку XIII ст. Це особливий стиль Київської архітектурної школи. Адже Юр'їв був, як і нині є Біла Церква, супутником Києва, тому тут, вірогідніше за все, працювали представники Київської артілі зодчих. Ми виділили у збережених

вжини, які вимірювалися саженями – прямыми, косими, мірними, трубними тощо. Ця система заснована на ірраціональних числах, серед яких особливу роль відіграє відношення золотого січення. У процесі архітектурного розрахунку використовувався принцип геометричної підпорядкованості мір і одночасне використання різних мір довжини при будівництві однієї будівлі. Саме тому давньоруські храми досі захоплюють продуманою співмірністю, дивовижною гармонією своїх частин, строгою логікою архітектурного задуму.

Розбиваючи площину храму на частини, в основу ми заклали так званий «ававилон» (систему прямокутників, вписаних один в одного). Від цього «ававилону» довжиною в 2 косих саженя (216 см) та ширину в 2 прямих саженя (152 см) вже відміряли розміри і розташування всіх інших частин храму.

Інтер'єр храму будуть прикрашати розписи, виконані за церковними канонами та в давньоруському стилі. У вівтарній частині неодмінно буде образ Святої Божої Матері на золотому фоні, подібно до золотих мозаїк XI ст. Фасади також будуть прикрашені розписами, а саме: на відкосах вікон та в нішах, де будуть зображені фігури святих. Це також поєднає зовнішній і внутрішній простір, додасть храму живописного вигляду.

- Якими будуть вікна храму?

- Вікна будуть декількох видів. Нижні – на всю товщу стіни – у вигляді бійниць, вони мають вузьку видовжену форму. У давнину такі вікна використовувалися не лише для освітлення, а й в оборонних цілях – саме з них воїни вели стрільбу. Вибір форми верхнього ряду вікон пов'язаний з тим, що в середині широких стін залишаються проходи-галереї, це також було необхідно для можливої оборони. Віконниці будуть дерев'яні, а скляна поверхня невелика за розміром. Проте, храм має вийти достатньо освітленим, особливо під час сходу та заходу сонця, коли він буде пронизаний багатьма променями світла, що проходить через вузькі вікна.

- Що скажете про акустику майбутнього храму?

- У середину стін культової споруди будемо вмірувати так звані голосники – глиняні горшки. Однієї форми голосники служитимуть для підсилення звуку, іншої – для його погашення. Ми вивчили аналоги розміщення голосників по всьому храму, поки що їх плануємо використати 250 штук різної форми.

- Як ви вважаєте, звідки у наших предків такі грунтовні знання про архітектуру та будівництво?

- Мабуть, вони більше молилися, і Бог дарував їм це світло знань, а вони, у свою чергу, спираючись на досвід багатьох поколінь, творили ось такі дива.

Кажуть, коли після зруйнування храму, залишається його фундамент, то янголи щонеділі продовжують на ньому служити літургію. Той засипаний землею під час розкопок на Замковій горі у 1979-1983 рр. фундамент стародавнього храму крізь століття зіграв свою історичну роль: сьогодні з Божої волі на святому для кожного білоцерківця, намоленому багатьма поколіннями вірян місці підносяться до неба новий храм – символ віри, надії та незламності.